

“Hayatın Bilgeliği”
Arthur Schopenhauer

EMRAH BOZKURT

Hermeneutik

ARALIK 2019

İSTANBUL

"Mutluluk kendi kendine yetenlerindir." Aristoteles

"Açık bir şekilde, insanın rahatlığı ve varoluşunun tüm ihtiyaçları için gerekli olan şey, insanın kendi içinde ne bulduğu ve olanı bitenidir. Dışarıda olan her şeyin oluşturduğu bir etki olarak, insanın duyularının, istemesinin ve düşünmesinin sonucu olan hoşnutluk ya da hoşnutsuzluk da doğrudan doğruya burada yer alır..." "... Bu yüzden dışarıdaki etkenler ancak insanın içsel olaylara izin verdiği sürece onu etkiler..."

Schopenhauer'ın yukarıda söyledikleri gibi neredeyse her filozof insanın mutluluğunun 'kendi kendisine yetebilme' yeteneğinde olduğunu söyler. Ancak hiçbirisi bunun gerçekleşebileceğini söyleyemez. Çünkü insan eksik yaratılışlı bir varlıktır ve ötekine her zaman ihtiyaç duymaktadır. Kendisini bile öteki üzerinden tanımlayan bir varlık nasıl tam olarak kendi kendisine yetebilir ki! Bu mümkün olan bir şey değildir; bunu mümkün kılmaya çalışan insanlar ise en bariz görüntüsüyle yalnızlık çekmektedir. Yalnızlığa alışmakla birlikte bu gibi insanların psikolojik sorunları onları melankolik bir hayata sürükler. Bu insanlar çok üretken olur fakat bu üretkenlikleri kendi kendine yetebilme mutluluğundan değil bunun getirdiği buhran hayatından kaynaklıdır. Ve bu karakter ile alakalı bir durumdur. *"Bir insanın olası mutluluk seviyesi, kendi bireyselliği ile önceden sınırlanmıştır."* der, Schopenhauer. Bireysellik karakter ile bağlantılıdır, dolayısıyla karakter yapınız kadar mutluluğunuzu yaşarsınız. Bazı insanların her istediği olmasına rağmen hâlâ mutlu olamama sebepleri bu yüzdendir.

'Kendi kendine yetebilme' yetisi insanın hayatını olumlu yönde etkiler fakat bu mutlak mutluluk anlamına gelmez, daha öncede vurguladığım gibi eksik yaratılışlı olan insan hayatı boyunca o eksik yanlarını tamamlamak için yaşamaktadır. Bu süreçte kendi kendisiyle zaman geçirirken mutlu olabilen bir insanın yani ötekine ihtiyacını en azami duruma indiren insan, ötekine muhtaç yaşayana göre her zaman daha mutlu olacaktır. Çünkü beklenti, umut düşük tutulacaktır ve insanı en fazla yaralayan ve mutsuzluğa iten şey beklenti içerisine girmesidir. Bunun asıl kaynağı ise tatmin arayışıdır ki insanın en büyük eksiklikleri bu tatmin arayışı yüzünden gün yüzüne çıkmaktadır. Her insan yaşamı boyunca kendisini tatmin etmek için mücadele eder ve edemediği yönlerinden her zaman eksilir, ezilir ve duygularını budar, tekrar umut edebilmek için...

"... Yani insan hayatındaki en önemli şey kişinin ne olduğu, kişiliğidir." İnsan üzerine yapılan düşüncede her şey dönüp dolaşıp onun karakterine geri gelecektir. Peki insanın kendi karakterini şekillendirmek elinde midir? Bunun cevabı hem evet hem hayırdır. Çünkü karakteri etkileyen etmenlerin arasında insanın elinde olmayan olgular mevcuttur. İnsanın karakterini şekillendirmesi, onu tanıması yani kendi kendisini tanıması ve yatkın olduğu şeyleri yapmasıdır. Dolayısıyla kendi kendisini oyalayabilen insanın dışarıya olan bağımlılığı azalacaktır. Bu durum beraberinde beklentiyi düşürecek mutluluğu arttıracaktır.

"Zihinsel bir uğraşı içermeyen boş zaman ölümdür ve diri diri gömülmektir." Seneca

İnsanın mutluluğa ulaşmadaki en büyük engeli boş zamanın getirdiği can sıkıntısıdır. Bu yüzden Kierkegaard, can sıkıntısı için bütün kötülüklerin anasıdır, der. Can sıkıntısının temellerinden birisi ise zihinsel uğraşın yapılmamasıdır. Aslında dışarıdan bakıldığında

zihinsel uğraşı olmayan insanların hatta zihinlerini hiç kullanmayanların daha mutlu olduğu sanılır. Evet böyle bir gözlem ve yargı vardır fakat bu kişinin kendisinin ve varoluşunun farkında olmayışının bir sonucudur. Ne olduğunu ve ne için varolduğunun bilinçsizliğinin mutluluğudur. Ve bence insan kavramı dışına çıkandır. İnsan bilinci ve buna bağlı olarak seçimleriyle varolabilendir. Voltaire'ın söylediği gibi gerçek ihtiyaçlar olmadan gerçek hazlar olmaz. Mutluluk ise hazlarda gizlidir. Sözü geçen grubunun gerçek ihtiyaçları yoktur çünkü onların gerçeklerden haberi dahi yoktur, rüzgara göre yön değiştiren, durduğu yerde sayan bitki gibidirler. Vardır ama kendileri bile var olduklarının farkında değildirler. Var olmak bağımsız seçebilmektir. Descartes'in yanıldığı gibi değil: düşünüyorsan varsındır değil; seçiyorsan varsındır.

Öte yandan bu boş zamanlarda canı sıkılan kişi, kendi kendine yük olan bir adamdan başka bir şey meydana getirmez. Mutluluğa ulaşmakta olduğu gibi bu can sıkıntısından da insanın kendi kendisine çıkması gerekir. Başkasının onu oyalaması ve can sıkıntısını gidermesi beklentiyle sonuçlanacaktır ve bunu elde edemeyen insan tekrar aynı boşluğa geri düşecektir. *"Her yerde sadece kendimize emanet olduğumuz için mutluluğumuzu da kendimiz ya yapar ya da buluruz."* Boş zaman tam olarak Aristoteles'in demek istediği gibi cahillerin can sıkıntısıdır.

Konuyu toparlamaya çalışırsak eğer insan mümkün olmayan ile mümkün olmasını istediği arasında bir mücadele verir. Eksik yaratılışını tamamlamak için ötekine ihtiyacı olan insanın ötekine karşı kırılganlıkları, duyguları, nefretleri vb. durumları yüzünden kendi kendisine yetebilme isteğinin onu yalnızlaştırarak farklı dünyalara çekmesidir. Bu yalnızlaşma onu tatmin edecektir fakat tamamıyla değil, başka yönden oluşan eksiklerini farklı şeylerle kapatmaya çalışacaktır. Tabiatına uygun olmayan bir hâle bürünecektir ve bu onu nihai olarak mutluluğa ulaştıramayacaktır. Ancak mutluluk zaten sürekli olan bir şey değildir sadece anlardan ibarettir. Yalnızlaşan bu insan mutluluğu olmasa da aradığı huzuru eksik kalan yanlarına rağmen tercih edecektir. Epiktetos'un da söylediği gibi "İnsanları huzursuz eden olaylar değildir, olaylar hakkındaki görüşleridir." Mutluluk olmasa da huzurlu kalabilmek için olaylar hakkındaki görüşlerinizi sizi huzurlu kılacak şekilde düşünmeniz olacaktır.

Schopenhauer'ın "Hayatın Bilgeliği" kitabının sadece bazı yerlerine değindim ve okuduğumda bende oluşan düşüncelerimi, karşı görüşlerimi ve yorumlarımı yazdım. Kitabın içeriği daha detaylıdır, bu yüzden okumanızı tavsiye ederim.